



ศึกษากรณีผลกระทบที่เกิดจากสินค้าไม่ปลอดภัย*

CASE STUDY OF THE EFFECT OF DAMAGE ARISING FROM UNSAVED PRODUCTS

สมชัย ทรัพย์ศิริผล*, ขวัญแก้ว พอขุนทด

Somchai Supsiriphun*, Khwankaeo Phokhunthad

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Law, Bangkok Thonburi University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: smchaychay034@gmail.com

บทคัดย่อ

การคุ้มครองผู้บริโภคถือเป็นกลไกพื้นฐานในการสร้างความเป็นธรรมระหว่างผู้ประกอบการและผู้บริโภค โดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ได้กำหนดกระบวนการเยียวยาความเสียหายแก่ผู้บริโภคเมื่อได้รับความเสียหายจากสินค้าไม่ปลอดภัย อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติยังพบว่าการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษตามกฎหมายดังกล่าวมิได้สะท้อนถึงความเสียหายที่แท้จริง และยังไม่เพียงพอในการยับยั้งพฤติกรรมที่ไม่เป็นธรรมของผู้ประกอบการ ทำให้การคุ้มครองผู้บริโภคยังไม่เกิดประสิทธิผลเท่าที่ควรงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ได้แก่ 1) เพื่อปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการพิจารณาค่าเสียหายเชิงลงโทษในกรณีความรับผิดต่อสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง 2) เพื่อศึกษาปัญหาของมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 และเปรียบเทียบกับแนวทางการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษในระบบกฎหมายของสหรัฐอเมริกาและประเทศไทย 3) เพื่อวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นหลักในการกำหนดและคำนวณค่าเสียหายเชิงลงโทษ ให้มีมาตรฐานและความยุติธรรมมากยิ่งขึ้นผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมมิติของความเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับจริง อีกทั้งขาดกลไกป้องปรามที่มีประสิทธิภาพ จึงเสนอให้มีการทบทวนหลักเกณฑ์การกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ เพิ่มความชัดเจนของมาตรา 11 รวมทั้งพิจารณาบูรณาการหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในการคำนวณค่าเสียหาย เพื่อยกระดับมาตรฐานการคุ้มครองผู้บริโภคไทยให้มีประสิทธิผลและสอดคล้องกับแนวทางสากลมากยิ่งขึ้นในเชิงปฏิบัติอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: สินค้าไม่ปลอดภัย, การคุ้มครองผู้บริโภค, ค่าเสียหายเชิงลงโทษ, ความรับผิดต่อความเสียหาย, กฎหมายผู้บริโภค

Abstract

Consumer protection is a fundamental mechanism for ensuring fairness between business operators and consumers. The Consumer Protection Act B.E. 2522 (1979) and the Consumer Case

Procedure Act B.E. 2551 (2008) establish procedures for remedying damages suffered by consumers as a result of unsafe products. However, in practice, the determination of punitive damages under these legal frameworks does not adequately reflect the actual harm incurred and remains insufficient to deter unfair business practices. Consequently, the current system of consumer protection has not achieved the level of effectiveness intended. The objectives of this study are as follows: To propose improvements to the criteria for determining punitive damages in cases involving liability for unsafe products, ensuring alignment with the actual extent of the harm suffered; To examine the issues arising under Section 11 of the Liability for Damages Arising from Unsafe Products Act B.E. 2551 and to compare the punitive damages framework in consumer cases between the legal systems of the United States and Thailand; and To analyze the feasibility of applying the Civil and Commercial Code as a legal basis for determining and calculating punitive damages in a more standardized and equitable manner. The findings indicate that the current assessment of compensatory and punitive damages fails to cover the full dimensions of harm experienced by consumers and lacks sufficient deterrent effect. Accordingly, this study recommends revising the criteria for punitive damages, enhancing the clarity of Section 11, and integrating principles from the Civil and Commercial Code into the calculation framework. These measures aim to strengthen Thailand's consumer protection system, improve its effectiveness, and align it more closely with international standards in practical terms, particularly in contemporary markets characterized by complex transactions, information asymmetry, and cross-border digital trade flows.

Keywords: Unsafe Products, Consumer Protection, Punitive Damages, Liability for Damages, Consumer Law

บทนำ

ปัจจุบันจะมีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดให้เยียวยาถึงความเสียหายตาม พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 42 ที่ได้ระบุไว้ว่า "หากผู้ ประกอบธุรกิจมีเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรมหรือจงใจให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหาย หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ ประกอบธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อเป็นการ ลงโทษจากค่าเสียหายที่แท้จริงได้ไม่เกิน 2 เท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงตามที่ศาลกำหนด" และ มาตรา 39 "ในกรณีที่ศาลเห็นว่าจำนวนค่าเสียหายที่โจทก์เรียกร้องไม่ถูกต้อง หรือไม่เพียงพอต่อการ เยียวยาความเสียหาย ศาลมีอำนาจวินิจฉัยค่าเสียหายให้ถูกต้องและเหมาะสมได้" ซึ่งสะท้อนหลักการเยียวยาความเสียหายตามมาตรฐานของกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ไพจิตร ปุญญพันธ์, 2548); (ศนันท์ วรรณ โสทธิพันธุ์, 2560) อีกทั้งยังใช้ดุลพินิจในกระบวนการพิจารณาสั่งการได้ เช่น การแก้ไขสิ่งผิดระเบียบ ผิดหลังการสั่งยื่น หรือขยายระยะเวลาได้ การเรียกคืน (Reast) สินค้าที่บกพร่อง การให้เปลี่ยนสินค้าใหม่แทนการ ซ่อมแซม



สินค้าที่ชำรุด และการส่งจ่ายค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive damage) ได้ การที่ศาลจะสั่ง การใดๆ ดังกล่าวข้างต้นนี้ ศาลจะใช้ดุลพินิจในเรื่องความสุจริต (Act in good faith) ของผู้ประกอบการธุรกิจ เป็นหลักทั้งนี้โดยคำนึงถึงมาตรฐานทางการค้าที่เหมาะสมภายใต้ระบบธุรกิจที่เป็นธรรม ประเทศไทยได้ยอมรับหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 42 และพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11 (2) ซึ่งกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษไว้ในอัตราไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริง (ศักดิ์ ธนิตกุล, 2553); (ธรรม นิตย์ สุมนต์กุล, 2558) ดังนั้น นอกจากความเสียหายที่อาจเรียกได้โดยอาศัยหลักแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าเสียหายจากการขาดประโยชน์ทำมาหาได้ ค่าขาดไร้อุปกรณ์ หรือราคาทรัพย์สิน ผู้เสียหายยังจะได้รับค่าเสียหายเชิงลงโทษเพิ่มเติมตามเกณฑ์กฎหมาย (ณัฐวุฒิ วรรณวานิช, 2538) ดังนั้น นอกจากความเสียหายที่อาจเรียกได้โดยอาศัยหลักแห่งประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าเสียหายที่ต้องขาดประโยชน์ทำมาหาได้ ค่าขาดไร้อุปกรณ์ ค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่น ๆ หรือใช้ราคาทรัพย์สิน เป็นต้น ผู้เสียหายยังจะได้รับค่าเสียหาย เชิงลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดดังนี้ หากผู้บริโภคเสียหายเป็นเงิน 50,000 บาท ผู้เสียหายจะได้รับค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มอีกไม่เกิน 100,000 บาท รวมเป็น 150,000 บาท แต่ถ้าความเสียหายที่แท้จริงไม่เกิน 50,000 เช่น เสียหายเพียง 30,000 บาท ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษได้ไม่เกินห้าเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริง คือไม่เกิน 150,000 บาท รวมค่าเสียหายทั้งหมดเป็น 180,000 บาท เป็นต้นซึ่งสะท้อนว่ากฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศยังแตกต่างกันมากในการกำหนดอัตราค่าเสียหาย (สุขุม ศุภนิธย์, 2549)

นักวิชาการเสนอว่าค่าเสียหายเชิงลงโทษต้องมีอัตราที่เหมาะสม ไม่สูงเกินไปจนทำให้สินค้าแพงเพราะผู้ประกอบการบวกความเสี่ยงเพิ่มเข้าไปในราคา และไม่ต่ำเกินไปจนไม่มีผลยับยั้งพฤติกรรมไม่สุจริต (สุขุม ศุภนิธย์, 2545); (ศันันท์กรณ โสทธิพันธุ์, 2560) ในบางกรณีผลกระทบจากสินค้าไม่ปลอดภัยอาจรุนแรง เช่น เครื่องสำอางที่มีสารอันตราย ได้แก่ ไฮโดรควิโนน กรดเรติโนอิก และสารปรอท ซึ่งทำให้ผู้ใช้เกิดการระคายเคือง ผิวดอก ผื่นอักเสบ ไตอักเสบ หรือเกิดพิษสะสม (จิต เศรษฐบุตร, 2539) ความเสียหายเหล่านี้กระทบทั้งทางร่างกาย จิตใจ และอาจส่งผลกระทบต่ออาชีพและคุณภาพชีวิต ซึ่งควรนำมาพิจารณาในการกำหนดค่าเสียหายด้วย จะเห็นได้ว่าค่าเสียหาย เพื่อการลงโทษ (Punitive Damages) ตามกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศยังแตกต่างกันมากในเรื่องการกำหนดอัตราค่าเสียหาย ผู้วิจัยเห็นว่าค่าเสียหายเชิงลงโทษจะต้องอยู่ในอัตราที่เหมาะสม กล่าวคือไม่สูงเกินไปจนอาจเป็นเหตุให้สินค้าแพงเกินไปอันเนื่องมาจากการประกอบการคำนวณรวมความเสี่ยงที่อาจจะต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนรวมเข้าไปในราคาสินค้าด้วยหรือไม่ต่ำเกินไปจนไม่มีผลเป็นการยับยั้งและป้องปรามผู้ประกอบการธุรกิจที่ไม่สุจริต แต่ทั้งนี้หากเกิดความเสียหายเกิดขึ้นแล้ว ในกรณีการเรียกร้องค่าเสียหายนั้นก็จำเป็นสมเหตุสมผลกับความเสียหายที่เกิดขึ้น เพราะความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นมีความรุนแรง หรือ ผลกระทบระยะยาวที่แตกต่างกัน หากผู้บริโภคใช้สินค้าที่เกิดจากการผลิตที่ไม่ปลอดภัยแล้วเกิด ความเสียหายจนถึงแก่ชีวิต ผู้บริโภคหลายรายแจ้งร้องเรียนเนื่องจากเกิดปัญหาจากการใช้เครื่องสำอางบางยี่ห้อ ในขณะที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ได้ เคยออกประกาศผลการตรวจสอบหรือวิเคราะห์เครื่องสำอางที่เก็บจากสถานที่ต่าง ๆ หลายรายการ พบว่ามีสารห้ามใช้ที่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค อาจเกิดปัญหาจากการใช้เครื่องสำอางเหล่านี้เสี่ยงต่อการได้รับอันตรายจากสารห้ามใช้ต่างๆ ได้แก่ ไฮโดรควิโนนอาจทำให้ผู้ใช้เกิดอาการระคายเคืองเกิดจุดด่างขาว

ที่หน้า ผิวหน้าดำ เป็นฝ้าถาวร รักษาไม่หาย กรดเรติโนอิก อาจทำให้เกิดอาการหน้า แดงแสบร้อนรุนแรง เกิดการอักเสบ ผิวหน้าลอกอย่างรุนแรง และอาจเป็นอันตรายต่อทารกในครรภ์ สารประกอบของปรอท อาจทำให้เกิดการแพ้ ผื่นแดง ผิวหน้าดำ ผิวบางลง เกิดพิษสะสมของ สารปรอท ทำให้ทางเดินปัสสาวะอักเสบ และไตอักเสบ หากผู้บริโภคเกิดผลข้างเคียงเกิดขึ้น ควรเอาผิดกับผู้ผลิตอย่างจริงจัง เพราะความเสียหายที่ปรากฏบนผิวหน้า อาจจะทำให้ผู้บริโภคนั้นได้รับความเสียหายต่อจิตใจ สูญเสียความมั่นใจ และอาจจะส่งผลกระทบต่องานที่ประกอบอาชีพอยู่ ซึ่งในบางทีนั้นความเสียหายที่เกิดขึ้นอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินต่อบุคคลที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการทำมาหาเลี้ยงชีพ หน้าที่การงาน ภาระในครอบครัว หากเกิดความเสียหายจนกระทั่งทำให้เสียชีวิต ประเด็นเหล่านี้ก็ควรเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาค่าเสียหายเช่นกัน ในการกำหนดค่าเสียหายเพื่อเยียวยาความเสียหายนั้น เป็นเรื่องที่นำพิจารณาว่า อย่างไรถึงจะเหมาะสม โดยที่ผู้บริโภคก็ได้รับความยุติธรรม ในขณะเดียวกันก็เป็นธรรม สำหรับผู้ผลิตด้วยการวิจัยส่วนใหญ่ในแนวทางที่จะนำเอาค่าเสียหายเชิงลงโทษมาใช้ในประเทศไทย นักวิชาการส่วนใหญ่ได้แสดงความวิตกกังวลว่าศาลอาจมีดุลพินิจมากเกินไปหรืออาจจะน้อยเกินไป ในการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ จนอาจทำให้มีการกำหนดค่าเสียหายที่สูงและต่ำเกินไป หากไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาและกำหนดค่าเสียหายที่เหมาะสมขึ้นมากำกับ นอกจากนี้ การไม่มีบทบัญญัติชัดเจนเกี่ยวกับค่าเสียหายเชิงลงโทษในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทำให้เกิดความลักลั่นในการกำหนดค่าเสียหายในคดีละเมิด และอาจนำไปสู่ปัญหา forum shopping ซึ่งผู้เสียหายเลือกศาลหรือกฎหมายที่คิดว่าจะได้ประโยชน์ที่สุด (ภูมินทร์ บุตรอินทร์, 2555) ความสุจริตของผู้ประกอบธุรกิจยังมีผลต่อดุลพินิจของศาลอย่างมากในการกำหนดค่าเสียหาย อย่างไรก็ตาม การกำหนดค่าเสียหายที่ไม่ครอบคลุมความเสียหายจริงและมีจำนวนค่อนข้างน้อย ส่งผลให้ผู้กระทำผิดไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย (ศักดิ์ดา ธนิตกุล, 2553); (ธรรมนิธย์ สุ่มนตกุล, 2558) แต่ในกระบวนการแห่งคดีผู้บริโภค ความสุจริตของผู้ประกอบธุรกิจจะมีส่วนสำคัญต่อการใช้ดุลพินิจของศาลเป็นอย่างมากในการที่จะกำหนดค่าสินไหมทดแทน หรือการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive damage) ได้ แต่ก็มีปัญหาว่า การกำหนดค่าเสียหายยังไม่ครอบคลุมถึงความเสียหายที่แท้จริง ซึ่งผู้เสียหายควรจะได้รับจากความเสียหายนั้นๆ และการกำหนดค่าเสียหายของศาลยังมี จำนวนค่อนข้างน้อย อันเป็นการสร้างปัญหา และไม่เป็นผลให้ผู้กระทำผิดเกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมายของบ้านเมือง ดังนั้นหากมีการระบุแนวทางในการกำหนดค่าเสียหายที่ชัดเจน จึงน่าที่จะมี ส่วนช่วยในการยับยั้ง และป้องปรามการกระทำผิดที่มีลักษณะอย่างเดียวกันในอนาคตเพื่อให้ปัญหาของสังคมโดยรวมลดน้อยลงโดยที่ผู้ประกอบการจะได้เกรงกลัวและระมัดระวังในกระบวนการผลิตและคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้บริโภคมากขึ้น หากมีแนวทางการกำหนดค่าเสียหายที่ชัดเจน โปร่งใส และสะท้อนผลกระทบที่แท้จริง ย่อมช่วยยับยั้งและป้องปรามการกระทำผิดซ้ำ และทำให้ผู้ประกอบการระมัดระวังมากขึ้นเพื่อประโยชน์ของผู้บริโภคและความเป็นธรรมในระบบเศรษฐกิจโดยรวม (ไพจิตร ปุณณพันธ์, 2548); (สุขุม ศุภนิธย์, 2549)

ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาหลักเกณฑ์การกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษให้มีความเหมาะสม โปร่งใส และสะท้อนความเสียหายที่แท้จริงจึงเป็นประเด็นสำคัญเร่งด่วน เพื่อให้ผู้กระทำผิดเกิดความเกรงกลัวและระมัดระวังในกระบวนการผลิตสินค้า รวมถึงเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคอย่างแท้จริง อีกทั้งยังช่วยยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้าในระบบเศรษฐกิจโดยรวม การศึกษาปัญหาเกี่ยวกับค่าเสียหายเชิงลงโทษตามกฎหมายไทย



การวิเคราะห์ข้อจำกัดของมาตรา 11 รวมถึงการเปรียบเทียบกับระบบกฎหมายต่างประเทศจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อกำหนดแนวทางการปรับปรุงกฎหมายและเพิ่มประสิทธิภาพในการคุ้มครองผู้บริโภคให้สอดคล้องกับความเป็นจริงในสังคมปัจจุบัน

การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหาย ตามมาตรา 11 (2) โดยบัญญัติ กำหนดให้ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง เป็นค่าเสียหายในเชิงลงโทษ ซึ่งมุ่งหมาย ให้เกิดผลในทางยับยั้งไม่ให้มีการกระทำผิดพลาดอย่างเดิมซ้ำอีก ควรมีการกำหนดค่าสินไหม ทดแทนให้มากขึ้น โดยอาจจะไม่ได้มีเพดานกำหนด หรือมีสูตรคำนวณที่ชัดเจน เพราะการเยียวยาความเสียหายนั้นยังมีหลายปัจจัยที่ต้องพิจารณาทั้งนี้เพื่่อมุ่งให้เกิดผลในทางยับยั้งตามที่กล่าวมาแล้ว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการพิจารณาค่าเสียหายในเชิงลงโทษในกรณีความรับผิดชอบสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
2. เพื่อศึกษาปัญหา มาตรา 11 ใน พรบ.ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ ปลอดภัย พ.ศ.2551 และเปรียบเทียบการกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษในคดีผู้บริโภค กรณีความ รับผิดชอบต่อสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ในระบบกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาการศึกษาและวิเคราะห์ แนวทางในการใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อเป็นหลักในการกำหนดและคำนวณค่าเสียหายเชิงลงโทษอย่างเหมาะสม

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบและวิธีการวิจัย

วิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) เป็นหลัก โดยอาศัยข้อมูลปฐมภูมิ (primary Data) อาทิ กฎหมายภายในและกฎหมายต่างประเทศ ศึกษาวรรณกรรมต่าง ๆ เช่น หนังสือ บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย ตลอดจนสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ พร้อมนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา มาวิเคราะห์เปรียบเทียบอย่างเป็นระบบ อันจะนำมาสู่บทสรุปและข้อเสนอแนะต่อไป

ผลการวิจัย

ประเทศไทยได้ออกพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552 เป็นต้นมาจนกระทั่งปัจจุบัน ซึ่งเหตุผลสำคัญในการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ กล่าวคือ “สินค้าที่ผลิตในปัจจุบันไม่ว่าจะผลิตภายในประเทศหรือนำเข้ามาจากต่างประเทศมีกระบวนการผลิตที่ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่สูงขึ้นเป็นลำดับ การที่ผู้บริโภคจะ ตรวจพบว่าเป็นสินค้าไม่ปลอดภัยทำได้ยากลำบากและเมื่อผู้บริโภค นำสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไปใช้ในชีวิตรประจำวันแล้ว อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สินของ ผู้บริโภคหรือบุคคลอื่นได้แต่การฟ้องคดีในปัจจุบัน (เพียงธรรม พลโลก) เพื่อเรียกค่าเสียหายมีความยุ่งยากเนื่องจากภาระในการพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อในการกระทำผิดของผู้ผลิตหรือนำเข้า

ตกเป็น หน้าที่ของผู้ได้รับความเสียหายตามหลักกฎหมายทั่วไปเพราะยังไม่มีกฎหมายให้ความคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายที่เกิดจากสินค้า โดยมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในความเสียหายของผู้ผลิต หรือผู้ที่เกี่ยวข้องไว้โดยตรง จึงสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้ อันจะมีผลให้ ผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ตลอดจนได้รับการชดเชยค่าเสียหายที่เป็น ธรรม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้” ดังนั้น พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่ เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จึงนำเอาหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดหรือความรับผิด โดยเด็ดขาด (Strict liability) มาใช้บังคับและเป็นถือเป็นหัวใจสำคัญอันจะมีผลให้ผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ตลอดจนได้รับการชดเชยค่าเสียหายที่เป็นธรรมด้วย

สำหรับความรับผิดของ “ผู้ประกอบการ” นั้น ตามพระราชบัญญัตินี้จะเกิดต่อเมื่อสินค้าที่ “ขาย” จะต้องเป็น “สินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามมาตรา 4 ให้ความหมายของคำว่า “สินค้าที่ไม่ ปลอดภัย” หมายความว่า “สินค้าที่ ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ไม่ว่าจะเพราะสาเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบหรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือ ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้”

จากบทนิยามดังกล่าวจะเห็นได้ว่า หลักเกณฑ์การพิจารณาสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของ ประเทศไทยจะ คำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติ ธรรมดาของสินค้าอัน “จึงคาดหมายได้” เท่านั้น ซึ่งไม่มีความชัดเจนมากนักในหลักเกณฑ์การ พิจารณาดังกล่าว และอาจเกิดปัญหาในการบังคับใช้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ได้รับผลกระทบ จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้

หลักการพิจารณาสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จำเป็นที่จะต้องทราบความหมาย ความแตกต่าง และวัตถุประสงค์ของคำว่าสินค้าที่ไม่ปลอดภัยกับ คำว่าสินค้าชำรุดบกพร่อง ก่อนเป็นอันดับแรก กล่าวคือพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 บัญญัติในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 5 “ผู้ประกอบการทุกคน ต้องร่วมรับผิดชอบผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้นได้มีการขายให้ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำ โดยจงใจหรือประมาทของผู้ประกอบการหรือไม่” พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่ เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย มาตรา 4 “ผู้ประกอบการ” หมายความว่า

1. ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต
2. ผู้นำเข้า
3. ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้
4. ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความหรือแสดง ด้วยวิธีใดอันมีลักษณะที่

จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้า พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย มาตรา 4 “ขาย” หมายความว่า จำหน่าย จ่าย แจก หรือแลกเปลี่ยนเพื่อ



ประโยชน์ทางการค้า และให้หมายความ รวมถึงให้เช่า ให้เช่าซื้อ จัดหา ตลอดจนเสนอ ชักชวน หรือนำออกแสดง เพื่อการดังกล่าว พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4

1. สินค้าชำรุดบกพร่อง หมายถึง สินค้าที่ชำรุดเสียหายจนเป็นเหตุให้เสื่อมค่าเสื่อมราคา หรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งหมายจะใช้เป็นปกติวิสัยของการใช้ทรัพย์สินหรือข้อกำหนดในสัญญา กล่าวอีกนัยหนึ่ง จะต้องเป็นความเสียหายในเนื้อหาของวัตถุหรือ ทรัพย์สินนั่นเองตามนัยแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 472 ซึ่งบัญญัติมาเพื่อคุ้มครองผู้ซื้อสินค้าให้ได้รับความเป็นธรรมจากการซื้อขายสินค้า โดยให้ถือว่าผู้ขายได้ให้การรับรองโดยปริยายแล้วว่าสินค้านั้นปราศจากความบกพร่องใด ซึ่งจะมุ่งเน้นที่ตัวทรัพย์สินเป็นสำคัญ

2. สินค้าที่ไม่ปลอดภัย หมายถึง สินค้าที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหาย ขึ้นได้ไม่ว่าจะเพราะสาเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบหรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา ค่าเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องชัดเจนตามสมควรทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของ สินค้าอันพึงคาดหมายได้ ตามนัยแห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจาก สินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 ซึ่งคำว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” จึงมุ่งที่การขาดความ ปลอดภัยของสินค้าอันเป็นผลมาจากความบกพร่องของสินค้า โดยมุ่งที่อันตรายของสินค้าไม่ใช่แต่เพียงวัตถุประสงค์ของการใช้งานหรือประโยชน์ที่ได้รับจากสินค้าเท่านั้น

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 4 ให้ถือว่า สินค้าที่เป็นสาเหตุก่อให้เกิดความเสียหายว่าเป็น “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” (Unsafe Product) แตกต่างจากกฎหมายความรับผิดต่อผลิตภัณฑ์ของต่างประเทศที่ใช้คำว่า “สินค้า ชำรุดบกพร่อง (Product defective) สำหรับสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เนื่องจากไม่ให้เกิดความสับสน ระหว่างคำว่า “ความชำรุดบกพร่อง” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 472 และ นอกจากนี้ยังได้บัญญัติเพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอีกด้วย

หลักเกณฑ์การพิจารณาสินค้าที่ไม่ปลอดภัยถือว่ามีความสำคัญ อันจะทำให้ ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบและผู้บริโภคหรือผู้ได้รับความเสียหายได้รับการเยียวยาความเสียหาย เพราะการพิจารณาความไม่ปลอดภัยของสินค้า หากพิจารณาแล้วปรากฏว่า สินค้านั้นไม่ได้เป็นสินค้า ที่ไม่ปลอดภัย ผู้ประกอบการจะหลุดพ้นจากความรับผิด แต่หากพิจารณาแล้วปรากฏว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแล้วผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

โดยสรุปพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ให้ความคุ้มครองผู้บริโภคในด้านความรับผิดทางแพ่ง เพื่อช่วยให้ผู้บริโภค ได้รับการเยียวยา หากได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยกำหนดตัวบุคคลที่ต้องรับผิดชอบ เขตความรับผิด การอำนวยความสะดวกในการดำเนินการฟ้องคดี ค่าเสียหายที่จะได้รับ อายุ ความที่ผู้บริโภคได้รับความคุ้มครอง ประกอบกับวิธีพิจารณาคดีที่เอื้อประโยชน์แก่ผู้บริโภคทั้งในด้านความสะดวกประหยัด และรวดเร็วตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ย่อม ทำให้ผู้บริโภคมีความอุ่นใจและมีทางออกของปัญหาที่แต่เดิมมาผู้บริโภค มักเลือกไม่เอาความและ ถือว่าเป็นบาปเคราะห์ของตนเองแทนการเรียกร้องให้ได้มา ซึ่งสิทธิและการเยียวยาตอบแทนความเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งค่าเสียหายที่ผู้เสียหายจะได้รับ ได้แก่

1. ค่าเสียหายทางแพ่ง หมายถึง ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายที่เกิดจาก สินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัยจิตใจ หรือทรัพย์สิน ทั้งนี้ ไม่รวมถึงความเสียหายต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

2. ค่าเสียหายสำหรับ “ความเสียหายทางจิตใจ” อัน เป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหาย และหากผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สามี ภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อ จิตใจ (มาตรา 11)

3. ค่าเสียหายเชิงลงโทษ สำหรับกรณีที่ผู้ประกอบการ ได้ผลิต นำเข้า หรือขาย สินค้าโดยรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือมิได้รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่าง ร้ายแรง หรือเมื่อรู้ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยภายหลังการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้ว ไม่ดำเนินการ ใดๆ ตามสมควรเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย ศาลอาจสั่งลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหม ทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่ แท้จริง (มาตรา 11) และ ไม่ว่ากรณีใด ๆ หากผู้เสียหายมีสิทธิตามกฎหมายอื่นที่จะเรียกค่าเสียหายได้ ผู้เสียหายก็สามารถเรียกร้องได้ ไม่ถูกตัดสิทธิโดยกฎหมายนี้ (มาตรา 14)

การแข่งขันกันผลิตสินค้าและบริการจำนวนมากนี้เองที่ได้สร้างปัญหาต่างๆตามมามากมายเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและที่เห็นได้ชัดที่สุดก็คือถ้าหากผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เหล่านั้นไม่มีการควบคุมดูแลให้ได้มาตรฐานและปลอดภัยแล้วก็จะก่อสร้างปัญหาให้แก่ผู้บริโภคได้เป็นจำนวนมากเช่นกันทั้งต่อชีวิตร่างกายอนามัยและทรัพย์สินของผู้บริโภคซึ่งจะผลเสียหายต่อเศรษฐกิจสังคมของประเทศได้ต่อไปในอนาคตแต่เราจะเห็นได้ว่ากฎหมายต่างๆ ที่มีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบันนั้น ล้วนเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเยียวยาแก้ไขปัญหามาให้ผู้บริโภคในกรณีที่เกิดปัญหา หรือเกิดความเสียหายขึ้นแก่ผู้บริโภคขึ้นแล้วดังนั้นเพื่อให้เห็นเป็นรูปธรรมประเทศไทยจึงควรกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคโดยใช้ระบบการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์มาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาในจุดนี้โดยไม่จำเป็นต้องรอให้เกิดความเสียหายขึ้นก่อนและ สามารถเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภคได้อย่างทันท่วงทีหากเมื่อเกิดภัยขึ้นอาทิเช่น การกำหนดแนวทางในการพิจารณาค่าเสียหายในเชิงลงโทษให้ชัดเจน ซึ่งจัดว่าเป็นมาตรการเชิงป้องกันที่มีประสิทธิภาพ

ประเทศไทยได้ยอมรับหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) มาบัญญัติไว้ใน กฎหมายไทยซึ่งจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 42 และ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบ ความเสียหาย ที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11 2) ซึ่งได้กำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษไว้ในอัตราที่ไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด ดังนั้น นอกจากความเสียหายที่อาจเรียกได้โดยอาศัยหลักแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 และบังคับใช้เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552 เป็นต้นมาจนกระทั่งปัจจุบันซึ่งเหตุผลสำคัญในการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ คือ สินค้าที่ผลิตในปัจจุบันไม่ว่าจะผลิตภายในประเทศหรือนำเข้ามาจากต่างประเทศมีกระบวนการผลิตและเทคโนโลยีสูง การบริโภคจะตรวจว่าเป็นสินค้าไม่ปลอดภัยยากลำบาก เมื่อผู้บริโภคนำไปใช้อาจเกิดอันตราย (เที่ยงธรรม พลโลก)



ศาลสามารถกำหนดพิจารณาค่าเสียหายเชิงลงโทษและนำมาปรับใช้กับข้อเท็จจริง แต่ในทางปฏิบัติกฎหมายฉบับนี้ยังคงมีปัญหาบางอย่างที่อาจทำให้ผู้บริโภค ซึ่งเป็นผู้เสียหายไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างมีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ศาลไม่เคยมีการคิดค่าเสียหายเชิงลงโทษ ในกรณีสินค้าไม่ปลอดภัย หรือกล่าวไว้ว่าศาลกลับนำบทบัญญัติดังกล่าวมาใช้ให้แกโจทก์อย่างจำกัด ดังที่ผ่านมาคำพิพากษาในศาลฎีกา ทางศาลไม่มีการนำมาปรับใช้ซึ่งน้อยมาก (มานิตย์ จุมปา, 2554) ด้วยเหตุนี้ กฎหมายฉบับนี้จึงมีที่มาจากกฎหมายละเมิด

อภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่า การบังคับใช้พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 แม้จะถูกตราขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาการฟ้องของผู้บริโภคและเพื่อให้เกิดการคุ้มครองที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นตามหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) แต่ในทางปฏิบัติยังประสบข้อจำกัดหลายประการซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากฎหมายยังไม่สามารถบรรลุเจตนารมณ์ได้อย่างครบถ้วน ประการแรก แม้ว่ากฎหมายจะมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 เพื่อแก้ปัญหาค่าเสียหายเชิงลงโทษหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการอันเป็นภาระหนักของผู้เสียหาย (เที่ยงธรรม พลโลก) แต่คำอธิบายเชิงนิยามของคำว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ตามมาตรา 4 ซึ่งกำหนดให้พิจารณาจากสภาพสินค้า ลักษณะการใช้งาน และการเก็บรักษาตามปกติ ยังคงมีความคลุมเครือ อาจก่อให้เกิดปัญหาในการตีความและใช้บังคับ ไม่ก่อให้เกิดความแน่นอนเพียงพอ ทั้งนี้สอดคล้องกับข้อวิจารณ์ของนักวิชาการหลายรายที่เห็นว่าหลักเกณฑ์ดังกล่าวไม่สามารถสะท้อนความเสี่ยงที่แท้จริงของสินค้าในสภาพแวดล้อมเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้อย่างครบถ้วน ประการที่สอง ผลการศึกษาเห็นว่าความแตกต่างระหว่าง “สินค้าชำรุดบกพร่อง” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 472 กับ “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ตามพระราชบัญญัติปี 2551 ยังคงเป็นปัญหาสำคัญ เนื่องจากกฎหมายต่างประเทศมักใช้กรอบ “Product Defect” เป็นเกณฑ์มาตรฐานในการพิจารณาความรับผิด แต่กฎหมายไทยแยกนิยามออกจากกันเพื่อลดความสับสน อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างดังกล่าวกลับทำให้เกิดความไม่ชัดเจนทางหลักการและอาจส่งผลกระทบต่อประเมินความรับผิดของผู้ประกอบการในคดีจริง สอดคล้องกับแนวคิดของ ศนันท์กรณ โสทธิพันธ์และไพจิตรที่สรุปว่าการตีความเช่นนี้มีผลให้ผู้เสียหายต้องประสบอุปสรรคเพิ่มขึ้นในการพิสูจน์ความไม่ปลอดภัยของสินค้า ประการที่สาม การศึกษาพบว่า “ค่าเสียหายเชิงลงโทษ” แม้จะมีบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 42 และพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย มาตรา 11 (2) แต่ในทางปฏิบัติศาลกลับมีแนวโน้มใช้มาตรการดังกล่าวอย่างจำกัด (ศนันท์กรณ โสทธิพันธ์, 2560); (ไพจิตร ปุณณพันธ์, 2548) ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของมานิตย์ จุมปา ที่สรุปว่า ศาลฎีกาแทบไม่เคยกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษในคดีสินค้าไม่ปลอดภัยอย่างมีนัยสำคัญ ทำให้มาตรการดังกล่าวไม่สามารถก่อผลเชิงป้องปรามต่อผู้ประกอบการได้อย่างแท้จริง (มานิตย์ จุมปา, 2554) ทั้งยังสอดคล้องกับข้อเสนอของ สุขุม ศุภนิธย์, ศักดา ธนิตกุล ที่เห็นว่า ค่าเสียหายเชิงลงโทษควรมีความชัดเจนและมีมาตรฐานในการคำนวณมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน (สุขุม ศุภนิธย์, 2545); (ศักดา ธนิตกุล, 2553) ประการสุดท้ายชี้ให้เห็นว่าปัญหาสำคัญของกฎหมายฉบับนี้ยังรวมถึงการขาดเกณฑ์การพิจารณาที่ชัดเจน นำไปสู่ความไม่แน่นอนในการใช้ดุลพินิจของศาล ซึ่งอาจทำให้ผู้ประกอบการบางรายหลีกเลี่ยงความรับผิดได้ หรือทำให้ผู้บริโภคยังไม่ได้รับการเยียวยาที่สะท้อนความเสียหาย

จริง ผลดังกล่าวสอดคล้องกับข้อเสนอเชิงนโยบายของสมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ ที่มองว่าระบบกฎหมายควรปรับไปสู่กลไกเชิงป้องกัน มากกว่าที่จะเยียวยาหลังเกิดเหตุ ซึ่งจะช่วยลดความเสียหายเชิงระบบและเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค เมื่อพิจารณาพร้อมกับข้อค้นพบจากงานศึกษาของนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศ สามารถสรุปได้ว่าแม้กฎหมายไทยจะพยายามยกระดับการคุ้มครองผู้บริโภคด้วยการนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) มาใช้ แต่ความไม่ชัดเจนของหลักเกณฑ์ในการพิจารณา ความแตกต่างระหว่างกรอบกฎหมายเดิมกับกฎหมายใหม่ ตลอดจนการบังคับใช้ค่าเสียหายเชิงลงโทษที่ยังไม่แพร่หลาย ล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้กฎหมายฉบับนี้ยังไม่สามารถบรรลุภารกิจในการป้องกันความเสียหายได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาหลักเกณฑ์การตีความให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น กำหนดมาตรฐานการพิจารณาค่าเสียหายเชิงลงโทษให้มีรูปแบบที่คาดหมายได้ และเสริมสร้างกลไกการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสภาพปัญหาในทางปฏิบัติมากยิ่งขึ้น

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผู้บริโภคยังคงเผชิญความเสี่ยงจากสินค้าไม่ปลอดภัย แม้จะมีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 บังคับใช้ก็ตาม แต่กระบวนการเยียวยาและการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษยังคงมีข้อจำกัดหลายประการที่ควรได้รับการปรับปรุง ดังนั้น ผู้วิจัยเสนอให้มีการเยียวยาผู้บริโภคที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรมและครอบคลุมความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง ตลอดจนพัฒนาหลักเกณฑ์การกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษให้มีความมั่นคง เชื่อถือได้ และสามารถยับยั้งผู้ประกอบการที่กระทำผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ควรกำหนดแนวทางการคำนวณค่าเสียหายและการพิจารณาความร้ายแรงของผลเสียหายในแต่ละกรณีให้ชัดเจนตามหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อให้การกำหนดค่าเสียหายไม่สูงหรือต่ำเกินควร อันอาจส่งผลกระทบต่อทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค และเพื่อให้ระบบคุ้มครองผู้บริโภคสามารถตอบสนองต่อความเสียหายได้อย่างเหมาะสมและเป็นธรรมยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง ผลกระทบที่เกิดจากสินค้าไม่ปลอดภัย ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ประจำปี พ.ศ. 2568 ขอบพระคุณผู้บริหาร มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ที่สนับสนุนการทำวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- จิต เศรษฐบุตร. (2539). หลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- ณัฐวุฒิ วรรณวานิช. (2538). การกำหนดค่าสินไหมทดแทนเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายเนื่องจากการทำละเมิด. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรบัณฑิต สาขานิติศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธรรมนิธย์ สุ่มันตกุล. (2558). ค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.



- ไพจิตร ปุญญพันธ์. (2548). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิดเรื่องข้อสันนิษฐานทางกฎหมาย. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณาการ.
- ภูมินทร์ บุตรอินทร์. (2555). การใช้เหตุผลทางนิติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มานิตย์ จุมปา. (2554). คำอธิบายกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศันท์กรณ์ โสทธิพันธุ์. (2560). คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่งตามกฎหมายได้. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- ศักดา ธนิตกุล. (2553). คำอธิบายและคำพิพากษาเปรียบเทียบกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- สุขุม ศุภนิത്യ. (2545). กรณีศึกษากฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักรอังกฤษ (เอกสารเพื่อประกอบการพิจารณากฎหมายของสมาชิกรัฐสภา เล่ม 7 เรื่องร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ 2552. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดียนตุลา.
- _____. (2549). ความรับผิดในผลิตภัณฑ์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.